

ČLOVĚK A SPOLEČNOST

Předmět se vyučuje jako povinný ve všech ročnících II. stupně. Obsah předmětu je vytvořen ze vzdělávacích oborů dějepis, výchova k občanství, výchova ke zdraví a části vzdělávacího oboru člověk a svět práce. Zahrnuje rovněž průřezová témata osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana a multikulturní výchova.

VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE

výklad, sledování obrazového a zvukového materiálu, práce s mapami a historickými prameny, exkurze v muzeích, návštěvy výstav, referáty, dialog, hra v roli, usuzování, porovnávání, zkoumání událostí z různých hledisek, kladení otázek po příčinách a souvislostech, práce s výukovými programy, tvorba projektů a prezentací, brainstorming, definování, vyprávění, předčítání, práce individuální, ve skupině i ve dvojicích, práce s informacemi - slovníky, encyklopedie, internet, dramatická improvizace, vyjadřování pocitů a postojů verbálními, grafickými, výtvarnými, pohybovými i hudební prostředky, práce individuální, ve skupině i ve dvojicích, společný komunikační kruh

6. - 9. ročník

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY

- ***uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány***
- ***seznamuje se s orientací na časové ose a v historické mapě***
- ***vyhledává informace v encyklopediích, na internetu, v literatuře***
- ***charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu***
- ***objasní význam zemědělství, dobytkářství a zpracování kovů pro lidskou společnost***
- ***rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací***
- ***uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví***
- ***demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a zrod křesťanství a souvislost s judaismem***

- **porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie**
- **respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky i jinými vrstevníky a přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v komunitě**
- **vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví**
- **usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví**
- **objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání**
- **rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu**

UČIVO význam zkoumání dějin, získávání informací o dějinách; historické prameny, člověk a lidská společnost v pravěku, nejstarší starověké civilizace a jejich kulturní odkaz, antické Řecko a Řím, střední Evropa a její styky s antickým Středomořím, vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity – rodina, škola, práva a povinnosti žáků, význam a činnost žákovské samosprávy, vrstevnická skupina, tělesná a duševní hygiena – denní režim, vyváženost pracovních a odpočinkových aktivit, pohybový režim, odpovědnost jedince za zdraví, dodržování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví – bezpečné prostředí ve škole, ochrana zdraví při různých činnostech, bezpečnost v dopravě, rizika silniční a železniční dopravy, vztahy mezi účastníky silničního provozu vč. zvládání agresivity, postup v případě dopravní nehody (tísňové volání, zajištění bezpečnosti), cyklisté a chodci; naše škola – vklad vzdělání pro život, naše obec, region, kraj – důležité instituce, zajímavá a památná místa, významní rodáci, místní tradice; ochrana kulturních památek, přírodních objektů a majetku, naše vlast – pojem vlasti a vlastenectví; zajímavá a památná místa, co nás proslavilo, významné osobnosti; státní symboly, státní svátky, významné dny

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY

- **popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států**
- **objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech**
- **vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí**
- **ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury**

- **vysvětlí znovuzrození antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve**
- **vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život**
- **popíše průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky**
- **objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie**
- **objasní příčiny a důsledky třicetileté války**
- **projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce**
- **respektuje fyziologické změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje, kultivovaně se chová k opačnému pohlaví**
- **posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci**
- **zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a jak pomoci v situacích ohrožení a obrany státu**
- **objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života**
- **posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek**
- **uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem**

UČIVO nový etnický obraz Evropy, utváření států ve východoevropském a západoevropském kulturním okruhu a jejich specifický vývoj, islám a islámské říše ovlivňující Evropu (Arabové, Turci), Velká Morava a český stát, jejich vnitřní vývoj a postavení v Evropě, křesťanství, papežství, císařství, křížové výpravy, struktura středověké společnosti, funkce jednotlivých vrstev, kultura středověké společnosti - románské a gotické umění a vzdělanost, renesance, humanismus, husitství, reformace a jejich šíření Evropou, zámořské objevy a počátky dobývání světa; český stát a velmoci v 15. – 18. století, osvícenství, baroko, vnitřní svět člověka – poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot, stereotypy v posuzování druhých lidí, předsudky a tolerance, podpora zdraví a její formy – zásady

zdravého stravování, pitný režim, vliv vnějšího a vnitřního prostředí na zdraví – kvalita ovzduší a vody, hluk, osvětlení, teplota; vliv životních podmínek a způsobu stravování na zdraví, poruchy příjmu potravy, ekonomika domácnosti, rodinný rozpočet, lidská setkání – rovnost a nerovnost, lidská solidarita, potřební lidé ve společnosti, vztahy mezi lidmi – mezilidská komunikace; konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti, zásady lidského soužití – morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost, pravidla chování; výhody spolupráce lidí, kulturní život – rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, kulturní tradice; kulturní instituce; masová kultura, prostředky masové komunikace, masmédia, náboženství

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY

- ***vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti***
- ***objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek a rozbití starých společenských struktur v Evropě***
- ***porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů***
- ***vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií***
- ***seznamuje se s orientací na časové ose a v historické mapě***
- ***vyhledává informace v encyklopediích, na internetu, v literatuře***
- ***objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám***
- ***rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání***
- ***popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru***
- ***vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí***

- **dává do souvislostí složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky**
- **uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc**
- **respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli, chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování**
- **uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika, spojená se zneužíváním návykových látek, a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým**
- **kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí**
- **rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti**
- **samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím**
- **vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi**
- **projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví, a osobního bezpečí, při mimořádných událostech; v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc**
- **uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí**
- **vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním, sociálním zdravím a vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví; dovede posoudit různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví**

- ***orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí***
- ***posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy***
- ***využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání***
- ***prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce***

UČIVO Velká francouzská revoluce a napoleonské období, jejich vliv na Evropu a svět; vznik USA, industrializace a její důsledky pro společnost; sociální otázka, národní hnutí velkých a malých národů; utváření novodobého českého národa, revoluce 19. století jako prostředek řešení, politických, sociálních a národnostních problémů, politické proudy (konzervativismus, liberalismus, demokratismus, socialismus), ústava, politické strany, občanská práva, kulturní rozrůzněnost doby; konflikty mezi velmocemi, kolonialismus vztahy ve dvojici – kamarádství, přátelství, láska, partnerské vztahy, manželství a rodičovství, podobnost a odlišnost lidí – projevy chování, osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál, osobní rozvoj – životní cíle a plány, adaptace na životní změny, sebepoznání, sebezměna; význam motivace, vůle; dětství, puberta, dospívání – tělesné, duševní a společenské změny, sexuální dospívání a reprodukční zdraví – předčasná sexuální zkušenost, promiskuita, zdraví reprodukční soustavy, sexualita jako součást formování osobnosti, zdrženlivost, civilizační choroby – zdravotní rizika, preventivní a lékařská péče, bezpečné chování a komunikace – bezpečný pohyb v rizikovém prostředí, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií, sebeochrana a vzájemná pomoc rizikových situacích a v situacích ohrožení, sebepoznání a sebepojetí – vztah k sobě samému, vztah k druhým lidem; sebeorganizace a sebeorganizace činností a chování – sebeovládání a zvládání problémových situací; stanovení osobních cílů a postupných kroků k jejich dosažení, problémy těhotenství a rodičovství mladistvých; poruchy pohlavní identity, ochrana před přenosnými chorobami, cesty přenosu nákaz a jejich prevence, nákazy respirační, přenosné potravou, získané v přírodě, přenosné krví a sexuálním kontaktem, přenosné bodnutím hmyzu a stykem se zvířaty; ochrana před chronickými nepřenosnými chorobami a před úrazy – prevence kardiovaskulárních a metabolických onemocnění; preventivní a léčebná péče; odpovědné chování v situacích úrazu a život ohrožujících stavů (úrazy v domácnosti, při sportu, na pracovišti, v dopravě), základy první pomoci; mezilidské vztahy, komunikace a kooperace – respektování sebe sama i druhých, přijímání názoru druhého, empatie; aktivní naslouchání, dialog, asertivní komunikace v různých situacích, netolerantní chování lidí, manipulativní vliv vrstevníků, médií a sekt, manipulativní reklama; ochrana člověka za mimořádných událostí – klasifikace mimořádných událostí, varovný signál a jiné způsoby varování, základní úkoly ochrany obyvatelstva, evakuace, činnost po mimořádné události, prevence vzniku mimořádných událostí; stres a jeho vztah ke zdraví – kompenzační, relaxační a

regenerační techniky k překonávání únavy, stresových reakcí a k posilování duševní odolnosti, skryté formy a stupně individuálního násilí a zneužívání, sexuální kriminalita – šikana a jiné projevy násilí; formy sexuálního zneužívání dětí; kriminalita mládeže, komunikace se službami odborné pomoci, právní základy státu – znaky státu, typy a formy státu; státní občanství ČR; Ústava ČR; složky státní moci, jejich orgány a instituce, obrana státu, státní správa a samospráva – orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly, volba profesní orientace – základní principy; sebepoznávání: osobní zájmy a cíle, tělesný a zdravotní stav, osobní vlastnosti a schopnosti, sebehodnocení, vlivy na volbu profesní orientace; informační základna pro volbu povolání, práce s profesními informacemi a využívání poradenských služeb, možnosti vzdělávání – náplň učebních a studijních oborů, přijímací řízení, informace a poradenské služby, zaměstnání – pracovní příležitosti v obci (regionu), způsoby hledání zaměstnání, psaní životopisu, pohovor u zaměstnavatele, problémy nezaměstnanosti, úřady práce; práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY

- ***na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky***
- ***rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů***
- ***charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu***
- ***na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv***
- ***zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí***
- ***vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků***
- ***vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce***
- ***posoudí postavení rozvojových zemí***
- ***prokáže základní orientaci v problémech současného světa***
- ***uvede konkrétní příklady důležitosti a potřeby dějepisných poznatků***
- ***vyhledává informace v encyklopediích, na internetu, v literatuře***

- **orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu**
- **popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování**
- **uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy včetně zajišťování obrany státu a účasti v zahraničních misích**
- **uvede příklady některých projevů globalizace, porovná jejich klady a zápory**
- **uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva**
- **objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni - v obci, regionu**
- **uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání; objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru**
- **rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady**
- **objasní potřebu dodržování zásad ochrany duševního vlastnictví a jejich znalost uplatňuje ve svém jednání**
- **sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti, dodržuje zásady hospodárnosti a vyhýbá se rizikům při hospodaření s penězi**
- **na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení**
- **vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít**
- **uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu**

- *na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz*
- *rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané*
- *rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané*
- *rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti*
- *rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky*
- *rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu*
- *objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů*
- *vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů*
- *přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod; rozumí povinnosti občana při zajišťování obrany státu*
- *objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství*
- *provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava; koupě, oprava či pronájem věci*
- *dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování*
- *rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů*
- *rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady*

- ***orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí***
- ***posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy***
- ***využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání***
- ***prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce***
- ***diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání***

UČIVO první světová válka a její politické, sociální a kulturní důsledky, nové politické uspořádání Evropy a úloha USA ve světě; vznik Československa, jeho hospodářsko-politický vývoj, sociální a národnostní problémy; mezinárodně politická a hospodářská situace ve 20. a 30. letech; totalitní systémy – komunismus, fašismus, nacismus – důsledky pro Československo a svět, druhá světová válka, holocaust; situace v našich zemích, domácí a zahraniční odboj; politické, mocenské a ekonomické důsledky války, studená válka, rozdělení světa do vojenských bloků reprezentovaných supervelmocemi; politické, hospodářské, sociální a ideologické soupeření, vnitřní situace v zemích východního bloku (na vybraných příkladech srovnání s charakteristikou západních zemí), vývoj Československa od roku 1945 do roku 1989, vznik České republiky, rozpad koloniálního systému, mimoevropský svět, problémy současnosti, věda technika a vzdělání jako faktory vývoje; sport a zábava, historický čas a prostor evropská integrace – podstata, význam, výhody; Evropská unie a ČR, mezinárodní spolupráce – ekonomická, politická a bezpečnostní spolupráce mezi státy, její výhody; významné mezinárodní organizace (Rada Evropy, NATO, OSN aj.), globalizace – projevy, klady a zápory; významné globální problémy včetně válek a terorismu, možnosti jejich řešení; majetek, vlastnictví – formy vlastnictví; hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana; hospodaření s penězi, majetkem a různými formami vlastnictví, peníze – funkce a podoby peněz, formy placení; rozpočet rodiny, státu; význam daní, hospodaření – rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing; rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti; význam daní; banky a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků; výroba, obchod, služby – jejich funkce a návaznost, principy tržního hospodářství – nabídka, poptávka, trh; tvorba ceny, inflace, podstata fungování trhu; nejčastější právní formy podnikání; principy demokracie – znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu; politický pluralismus, sociální dialog a jejich význam; význam a formy voleb do zastupitelstev, lidská práva – základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; lidská práva a práva dětí v dokumentech; poškozování lidských práv, šikana, diskriminace, právní řád České republiky – význam a funkce právního řádu, orgány právní ochrany občanů, soustava soudů; právní norma, předpis, publikování právních předpisů, protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání včetně korupce, trestní

postižitelnost; trestní činnost mladistvých, návykové látky- prevence a řešení situací; právo v každodenním životě – význam právních vztahů; důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající, základní práva spotřebitele; styk s úřady; trh práce – povolání lidí, druhy pracovišť, pracovních prostředků, pracovních objektů, charakter a druhy pracovních činností; požadavky kvalifikační, zdravotní a osobnostní; rovnost příležitostí na trhu práce; podnikání – druhy a struktura organizací, nejčastější formy podnikání, drobné a soukromé podnikání, auto-destruktivní závislosti – psychická onemocnění, násilí mířené proti sobě samému, rizikové chování (alkohol, aktivní a pasivní kouření, zbraně, nebezpečné látky a předměty, nebezpečný internet), násilné chování, těžké životní situace a jejich zvládání, trestná činnost, doping ve sportu

Část INDIVIDUÁLNÍ PROJEKTY přispívá k rozvoji KOMPETENCÍ

KOMPETENCE K UČENÍ

- ***vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie, plánuje, organizuje a řídí vlastní učení, projevuje ochotu věnovat se dalšímu studiu a celoživotnímu učení***
- ***vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě***
- ***operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislostí, propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytváří komplexnější pohled na matematické, přírodní, společenské a kulturní jevy***
- ***samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti***
- ***poznává smysl a cíl učení, má pozitivní vztah k učení, posoudí vlastní pokrok a určí překážky či problémy bránící učení, naplánuje si, jakým způsobem by mohl své učení zdokonalit, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich***

KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

- **vnímá nejrůznější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů a využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností**
- **vyhledá informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit případným nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému**
- **samostatně řeší problémy; volí vhodné způsoby řešení; užívá při řešení problémů logické, matematické a empirické postupy**
- **ověřuje prakticky správnost řešení problémů a osvědčené postupy aplikuje při řešení obdobných nebo nových problémových situací, sleduje vlastní pokrok při zdolávání problémů**
- **kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí**

KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ

- **formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu**
- **naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhazuje svůj názor a vhodně argumentuje**
- **rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění**
- **využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem**

KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ

- **účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce**
- **podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá**
- **přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají**
- **vytváří si pozitivní představu o sobě samém, která podporuje jeho sebedůvěru a samostatný rozvoj; ovládá a řídí svoje jednání a chování tak, aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty**

KOMPETENCE PRACOVNÍ

- **používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky**
- **přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot**
- **využívá znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost, činí podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření**

KOMPETENCE DIGITÁLNÍ

- **ovládá běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby; využívá je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti; samostatně rozhoduje, které technologie pro jakou činnost či řešený problém použít**
- **získává, vyhledává, kriticky posuzuje, spravuje a sdílí data, informace a digitální obsah, k tomu volí postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu**
- **vytváří a upravuje digitální obsah, kombinuje různé formáty, vyjadřuje se za pomoci digitálních prostředků**

- ***využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci, zautomatizoval rutinní činnosti, zefektivnil či zjednodušil své pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce***